

A detailed oil painting of a man in a military uniform, identified as Vasa Eškićević. He is wearing a dark cap with a gold emblem and a dark jacket. The background is a textured, light grey.

Сликаp Пpве српске армије

ВАСА ЕШКИЋЕВИЋ

МУЗЕЈ ГРАДА
НОВОГ САДА

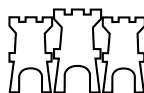
CITY MUSEUM
OF NOVI SAD

Гордана Буловић
Мирко Пековић

МУЗЕЈ ГРАДА
НОВОГ САДА

CITY MUSEUM
OF NOVI SAD

Издавачи
Музеј града Новог Сада, Војни музеј, Београд, Српска читаоница у Иригу

За издавача
MSc Весна Јовичић

Уредник
Др Мирко Пековић

Аутори изложбе и каталога
Гордана Буловић, Мирко Пековић

Рецензент
др Михаел Антоловић

Лектура и коректура
Лидија Мустеданагић

Фотографија
Феђа Киселички

Техничка реализација изложбе
Ђорђе Лазић Тапша, Саво Гвозденовић, Драгана Стојановић

Захваљујемо на сарадњи породици Јефимић и колекционарима

Дизајн и припрема
Мара Торбица Јовановић

Дизајн корице
Александар Прибићевић

Штампа
ЈП Службени гласник, Београд
Тираж: 300

ISBN 978-86-7637-118-1

Штампање каталога омогућила је Управа за културу Града Новог Сада

Нови Сад 2017

Гордана Буловић
Мирко Пековић

Сликари Прве српске армије
ВАСА ЕШКИЋЕВИЋ

Нови Сад 2017

ВАСА ЕШКИЋЕВИЋ

Академски сликар

1.(13.) јануар 1867. Ириг – 21. јануар (3. фебруар) 1933. Нови Сад

Биографија академског сликара Васе Ешкићевића, у ствари, већ је одавно написана. Требало је само одгрнути деценијску прашину са аутобиографских рукописа и текстова о њему, потом је требало сачекати обележавање сто година од почетка Првог светског рата и стопедесет година од његовог рођења, па да се овог сликара сетимо и поново га упознамо. Један је од ретких српских сликара који није студирао у Минхену и Паризу, како је то било уобичајено крајем XIX и почетком XX века, него је звање академског сликара стекао на Императорској академији уметности у Петрограду у Русији.

Даровитог уметника и његову песничку и уметничку природу можда нам је најцеловитије приказао његов пријатељ др Јован Савковић. „Ако је тачно рећи да се песник од обичних смртника разликује, пре свега, бујном маштом и сањарењем, које понекад иду до визионарства, и појачаном чувственошћу, онда се за Ешкићевића може мирне душе рећи, да је у целом своме бићу, и унутрашњем и спољашњем, носио све склоности рођеног поета. (...) Високо сведено чело, дуга коса која је до смрти остала, иако проседа скоро младићки бујна, висока крута руска крагна, коју

никада није остављао; талијански шешир, с једне стране нешто подигнут. Била је то глава и лице, које се у нашој средини, мирних и уравнотежених маловарошана, ретко сретају...”¹

У Рукописном одељењу Матице српске чувају се ратне скице, ратни дневник као и аутобиографија Васа Ешкићевића.² Уклапајући сегменте из живота овог уметника, на основу докумената, можемо само наслутити тешки и трновити пут, за који сам каже, у аутобиографији, да га *іоїйово сви умеїїници морају їревалиїїи у свом живойїу*.

Аутобиографију Васа Ешкићевић пише у Новом Саду, 20. августа 1931., својеручно, писаним ћиричним словима на три листа хартије. „Писати о себи то је ни више ни мање него одшкринути тешке замандаљене двери прошлости,...повући краји-чак спуштене завесе и у једном тренутку поново преживети све оно, што је већ давно прохујало и ако – незаборављено...” Рођен је у фрушкогорском месту Ириг. „Отац ми се звао Коста, а мати Љуба из села Буковца (Срем). Још као дете истицао сам се прецртавањем ликова српских јунака из календара и других илустрованих листова. После одлично свршене основне школе у мом родном месту, ја сам одмах дошао у сукоб са мојим оцем и његовим назорима у погледу мог даљег образовања, сукобила су се два схватања и та неравноправна борба свршила је на моју штету.“ По сопственим речима, таленат је наследио од оца, човека који је познавао „многе занате“, а нарочито пушкарски и био је познат по украшавању оружја необичним орнаментима. Иако је био добар ђак, „благодарећи необично јаком памћењу“, уместо Карловачке

1 Савковић, др Јован, Читуља Васа Ешкићевић, академски сликар, *Гласник историјскої друшїїва у Новом Саду*, св. 16, књ. VI, свеска 3 (1933): 423–436.

2 Ратне скице, инв. бр. РОМС М.10447, Ратни дневник, инв. бр. РОМС М.10.442, Аутобиографија, инв. бр. РОМС М.17763.

Сведочанство Васе Ешкићевића
о завршеном четвртном разреду
Опће ђучке школе у Ирију 1879.

РомСМ 5.016

М. 5.016

Опћа ђучка школа у *Ирију* Бр. *148*
1879.

ОДПУСТНИЦА

Васе Ешкићевић ученик *IV* разреда, има
14 година *срп. маци.* вероисповедања, полази *с* је *школа*
ову ђучку школу од *1. Октобра* 187*9* до *31. Јуна*
187*9* године *с* се је у владану *те је научи* прописане
предмете овако:

Науку вере	<i>Васе Ешкићевић</i>
Српски и хрватски језик и то:	
Читање	<i>Васе Ешкићевић</i>
Словницу	<i>Васе Ешкићевић</i>
Устмени и писмени израз мисли	<i>Васе Ешкићевић</i>
Рачун	<i>Васе Ешкићевић</i>
Земљопис	<i>Васе Ешкићевић</i>
Повестину	<i>Васе Ешкићевић</i>
Природопис	<i>Васе Ешкићевић</i>
Физику	<i>Васе Ешкићевић</i>
Красноречје	<i>Васе Ешкићевић</i>
Геометриско обликованје	<i>Васе Ешкићевић</i>
Пезаме и појаме	<i>Васе Ешкићевић</i>
Гимнастику	<i>Васе Ешкићевић</i>
Економију	<i>Васе Ешкићевић</i>
Женски ручни посао	<i>Васе Ешкићевић</i>

Пошто је *пет* установи *8. 54.* закона од 14. октобра 1874. о устројству ђучке
школе *задовољан* *с* те се одпушта из ове школе.

У *Ирију* дана *31. Јуна* 187*9*

Равнајући учитељ: *Васе Ешкићевић* Разредни учитељ: *Васе Ешкићевић*

Штампа у Ирију А. Рајковића у Новоме Сазу 1877.

гимназије, мимо своје воље, завршио је берберски занат и као калфа, радио је у Иригу кратко време. „На раскршћу и без опредељеног занимања“, вођен потребом да се бави уметношћу, напушта Ириг и преко Новог Сада и Београда стиже у Беч да би учио сликарство. Испоставиће се доцније, да је ова јасна идеја младића од седамнаест година, била његов животни и дуг уметнички пут.

Након три године проведене у Београду, где је радио код позоришног власуљара Араницког, и упоредо марљиво цртао, и спремао се да положи први и други разред гимназије, одлази у Беч и учи сликарство у приватној сликарској школи, за коју сам каже да му је мало тога дала. „У то време упознао сам се са болешљивим Јосифом Фалтом, који је те године свршавао бечку Академију уметности, који ми је био први и прави, иако кратко време учитељ.“ Под Фалтовим утицајем и сам је покушао да добије материјалну потпору из фонда Матице српске, али је те 1893. године, она додељена потоњем литографу Милану Боројевићу. Ипак, уметничке вештине Васе Ешкићевића нису остале непримећене. Бечка штампа се о њему веома похвално изражавала. Враћајући се из Беча за Ириг, у време распуста 1893. године, Ешкићевић је у Текелијануму, стецишту интелектуалних снага српског народа, упознао

Васа Ешкићевић на Црној реци
код Скочивира 1916. (детал)

.....
Војни Музеј, Београд,

Р – 2807

руског проту Теофана Николајевића Кардашева, који је о Васинином раду увелико читао у објављеним текстама. Овај човек, „дивна словенска душа“, му је предложио да своје уметничко усавања настави у Петрограду, са обећањем да ће му обезбедити и државну стипендију.

Тек доласком у Петроград, са навршених двадесет и шест година, Ешкићевић је могао у потпуности да се остварује у уметничком правцу. Како за Академију уметности није имао предспрему, прво је уписао Државну уметничку школу како би могао добијати стипендију, а након што је свих пет разреда за три године завршио, ступа у Институт кнегиње Тенишеве,³ где су под руководством великог руског уметника и професора Императорске академије уметности Иље Јефремовича Рјепина, обучавани њени васпитаници. Након успешно положеног пријемног, „конкурсног“, испита 1900. године ступио је као редован студент у Императорску академију уметности, где му професор Рјепин предаје историјски, а Франц Рубо ратни манир. Ту је завршио све „течајеве“ (педагошки, нижи и виши), а током студија почео је да ради као наставник у средњој школи. Године 1908. успешно је положио завршне испите. На основу изложене слике *Забајкалски козаци у манџурским кланицима*, добија диплому академског уметника и сребрно одличје. Пуних петнаест година трајало је његово школовање у Русији, а завршило се када је већ имао четрдесет једну годину.

О радовима Ешкићевића, излаганим на уметничким изложбама у Петрограду и Москви: *Смрти ђакона Авакума, Музиканти*

3 Марија Клавдијевна Тенишева, била је и сама уметник, мецена и оснивач уметничке школе, која је тада окупљала око себе значајан и занимљив круг петроградских уметника. Осим у Петрограду, отворила је уметничку школу и у Смоленску. У ове школе су само одабрани, најталентованији ученици примани и бесплатно подучавани. Дела која је годинама сакупљала поклоњена су доцније Руском државном музеју.

скиїнице, Дахије, Уочи срїскої усїанка ѿод Карађорђем, Далеки снови, После боја (сцена из руско-јапанског рата), руска критика се „увек симпатично изражавала“. Сам Ешкићевић је сматрао да су му најуспелија дела: *9. јануар 1905. (ѿой-Гайонова буна) и Велики чейвртїак у 16.веку, Далеки снови, На Неви, Неїдашњи људи, Ауїойорїрей, Пејзаж...* Његови радови били су репродуковани у великим тиражима и као такви присутни у многим руским домовима.

Новчане тешкоће су овог уметника често пратиле. Пошто је, по његовим речима био веома успешан „у угљем цртању портрета према фотографијама“, то му је доносило сигуран пристојан приход како у Београду, Бечу, тако и у Иригу, док се припремао за пут у Петроград. Пред одлазак из Ирига 1893. године, Ешкићевић је дошао у манастир Гргетег да се поздрави са архимандритом Иларионом Руварцем. Том приликом Руварац му је рекао: „Радујем се што ћеш у Русију и гледај да не станеш на пола пута, па макар понекад и гладовао, само Академију сврши, а када ти догоре до ноката, ти ми се обрати писмом па ћу ти колико могу послати, а сада ево ти на пут сто форинти, нека ти се нађе – далек је то пут.“⁴ На почетку својих студија у Петрограду, Ешкићевић је добијао новчану помоћ од куће, 10 форинти месечно. Чак су и поједине српске породице у Иригу хтеле да из својих средстава омогуће школовање уметнику. Но, добивши руску државну стипендију од 35 рубаља месечно, Ешкићевић је ту понуђену му помоћ одбио.

Када је букнуо Први светски рат, Васа је све оставио у Русији и преко Одесе и Ренија, Дунавом је стигао у Србију. Као добровољац у Српској војсци, провео је свих пет година на ратишту.

4 Савковић, Ј., нав. дело, 430.

Васа Ешкићевић се припрема да фотографише
заробљене бугаре након офанзиве 1918.
(I армија, Дунавска дивизија)

.....
Војни Музеј, Београд,
Р – 7501

Ратни сликар Васа Ешкићевић /лево/
и Драгомир Глишић /десно/

.....
Војни Музеј, Београд,

Р – 7522

*Када је њочео Аустро-Српски рай, ја сам отишао у српско пошлано-
ство у Пејрограду и прешао у српско пошланоство, а 15-ог августа 1914.
год. дошао у Србију и одмах погнао Војном министарству молбу да ме
назначе у какав дивизијски штаб као райног сликара.*

*Кроз неколико дана одговорено ми је да су сви штабови већ попуњени
райним сликарима, али да је ипрека потреба да одем у Руски инжењер-
ски Одред који је стигао у Буџину, отишао савршено говорим руски.*

*Ја сам одмах отпутовао у Ваљево и јавио се Врховној команди, која ме
је својим актом Ађ. Бр. 20244 као обвезника чиновничког реда упутила у
ном. Одред, у Буџину, где сам остао све док непријатељ није ушао у њу.
20-ог децембра дошао сам у Скадар где ме је начелник инжењерије раз-
редио даље дужности, и упутио Врховној Команди, која ми је дала нов
пасош и предложила да се пред новом офанзивом поново јавим ако желим.*

*Отишао сам провео у Риму 6 месеци и разрађивао мојиве из овог на-
шег великог и историјског рата, ја сам јуче отпутовао на Крф, и молим
Господина Министра да ме изволи назначити у какав штаб као райног
сликара, како би као сведок ове титанске борбе, од које зависи не само
ослобођење наше пошлачене отаџбине, него и судбина целокупног нашег
племена – могао овековечити поједине значајне епизоде.*

*У случају да и овом приликом nebude слободних места за мене као
райног сликара (ишло би ми било врло жао) онда молим Господина Мини-
стра да ме као таквог изволи назначити у ову нову дивизију која се спре-
ма да пође у Русију, отишао савршено говорим руски (и немачки) те ћу и
као такав моћи корисити нашем народу у овим судбоносним данима.*

*С одличним и дубоким поштовањем
Васа Ешкићевих
акад. сликар*

Крф 13 Јуна 1916.⁵

⁵ Војни архив Београд, АВИ, Пописник 3, кутија 151, фасцикла 14, документ 6/12, лист 1.

У истом документу стоји да је Штаб Врховне команде, оперативно одељење, донело решење бр. 2461 од 31.06.1916. године, да се за ратног сликара штаба I армије одреди академски сликар Васа Ешкићевић. Ово решење потписао је начелник штаба ђенерал Петар Бојовић.

Проучавајући његове ратне скице (81 лист) које се чувају у Рукописном одељењу Матице српске, очито истргнуте из различитих ноте-са – ратног дневника, можемо хронолошки пратити и пут повлачења Ешкићевића са својом ратном јединицом из Србије 1915. године. Кренувши из Ђуприје преко Рожаја, Берана, Андријевице и Подгорице стигао је у Скадар 20. децембра 1915. године, а преко луке Сан Ђовани ди Маре⁶ већ 5. јануара 1916. године стиже у Италију. Од јула 1916. године, као ратни сликар Прве армије боравио је све време на Солунском фронту, скицирао и сликао призоре рата, пределе у Македоније, ослобођење Битоља и Велеса.

Поред сликарстава Васа Ешкићевић се у току рата бавио и фотографијом. У његовом ратном дневнику чак постоји и белешка о примљеном фотографском материјалу за топографски одсек I армије, од 2.IX 1916. где задужује један апарат формата 9 x 12 cm, три касете за плоче и једну касету за планфилм, један фењер и шест туцета плоча. Фотографије које је начинио Ешкићевић чувају се у Војном архиву и у Војном музеју у Београду. Снимао је руски одред у Ђуприји са којим је био од самог почетка рата, као и ратна дешавања у источној Србији 1915.⁷ Наредне године Васа Ешкићевић је на Крфу и снима војнике Моравске дивизије при њиховом транспорту за Солун, а из 1918. године сачуване су фотографије на којима снима I армију на Солунском фронту. На фотографијама са Драгомиром Глишићем,⁸ такође ратним

6 Лука Свети Јован Медовски у Албанији.

7 Зековић, Марина, *Райни сликари, фотографи аматери и дописници фотографи у српској војсци 1914–1918*, Београд: Војни музеј, 2001:60–61.

8 Војни музеј Београд, Збирка фотографија Р 7522, Р 7524.

Гроб Васа Ешкићевића
на Успенском гробљу у Новом Саду

Грб. »Луке« 1918

сликарем, Ешкићевић је у униформи српског војника, коју је са поносом носио и у Новом Саду, још неколико година након ослобођења.

За време рата бележио је догађаје. У једној од свезака дневника, а као мотивација стоје речи Доситеја Обрадовића „Ја ћу писати за ум, за срце и за нарави чловеческе, за браћу Србље којег су год они закона и вере“. Рукописно одељење Матице српске чува ове дневничке записе. Под истим инвентарним бројем налази се пет исписаних и исцртаних нотеса и један табак хартије. Записи прате дешавања у периоду од 1916. до краја 1919. Садржај дневника је разнородан (записи са фронта, речник талијанског језика, преписан део *Горској вијенца*, мисли писача, скице, курс цртања у Новом Саду). Писао је на српском и руском језику. Странице дневника нису пагиниране, а рукописне белешке и даље чекају озбиљан третман у читању и проучавању.

Битољ, 25. и 26. јули 1918.

Опет наступи ноћна тајанственост и тишина, само можда око батерија и наших и непријатељских по неко стење тешко дише и неразумљивим језиком неког дозива или последњи пут помиње нечије име мајке оца жене детета. Преко дана обична топовска пуцњава промењиве јачине. Ја радим „Кршену џамију“ и морам признати да ми је врло непријатно фијукање граната које лете преко моје главе. (...) У 9 сати идем код моје кршене џамије и почнем опет рад, кроз пола сата поче небо да проламају непријатељски фијуци опет помислих у истом ће правцу и продужујем рад. Око мене много љубопитљивих, те ми добровољно причају чудеса кршене џамије т.ј. како су је турци дозиђивали, Св. Никола ноћу је поруши, и тако је то трајало подуже времена док турци нису устукнули пред нашим Св. Николом те баталили раду услед чега је остала овака каква је данас.

(...)

Чудноват неки осећај у погледу на све што се дешава око мене. Пре неки дан сви смо исто овако посматрали и слушали рику непријатељских зрна, његов страховити фијук и завршни акорд – тресак у земљу и сви смо се задовољни разишли размишљајући свако на свој начин. (...) Сви ми знамо да ће на свакога од нас доћи ред, на једног пре на другог доцније, али нас све то ни мало небаца у бригу, јер сви ми мислимо, можда ћемо некако моћи изврдати данас, или у најмању руку да ћемо ми бар последњи бити, и да ће се све то тако десити да ми нећемо тај прелаз ни осетити и да ће се све то свршити без нашег учешћа и нашег питања.

Тројаци, 13. септембар 1918.

13-ог септ. пре подне разгледам село Тројаци ту нову Помпеју. (описати виђена згаришта, порушене и попаљене станице железнице која иде од главних бугарских (сада већ разрушених и заузетих бугарских положаја) па све до поноситог и гордог нашег Прилепа и свега онога што је геније људски био у стању да измисли за што успешније уништавање рода људског.)

Градско, 14. септембар 1918.

(Описати виђено: 30–40 локомотива, највише за уски колосек остављених од својих јучерашњих господара и ту усамљене ћуте. Читаве зграде станичне и других установа које је немачка окрутност оставила срушене као она црна стратишта, па огуљени зидови и рагастови чији основи још догоревају полако се нагињу и тихо без шума падају на гомили пепела.)⁹

Са српском војском је новембра 1918. године ушао у Нови Сад и ту је остао и радио све до последњег дана. Његов атеље налазио се у улици Краља Петра 25.¹⁰ Овде је поред свог сликарског рада, држао и курсеве цртања које су похађали, поред осталих, Павел Ружичка и Миленко Шербан. Уједно, овај атеље је био и место окупљања друштва које је, по речима др Јована Савковића, ту дочекивало зоре у разговору о разноврсним темама, највише из области књижевности и уметности. „Носећи у себи још од детињства безграничну љубав за српство, за Србију и српску војску, његово интересовање за ослободилачки рат и ратне догађаје било је без краја. Благодарећи том необичном интересовању и урођеном јаком памћењу, он је, петнаест година после рата, умео до најситнијих појединости, да исприча и речју наслика све борбе у којима је уз војну команду учествовао.“¹¹

Својим публицистичким текстовима и преводима Чехова и Горког, јављао се из Русије и објављивао их је у отаџбинским гласилима: новосадском *Бранику*, *Бранковом колу*, као и у цетињској *Лучи*. Након рата наставља се бавити публицистиком. У аутобиографији пише: „У Н. Саду сам са др. Ђеремовим основао Срп. нац. омладину (Срнао) која је имала и свој лист, прво *Србадију*, а после *Северну Србију* којима сам ја био главни сарадник и давао им тон и политички правац.“ Овде су објављени *делови дневничких записи које је водио у Шоку раја*.

Као члан Друштва српских уметника „Лада“, излагао је своје радовена заједничким изложбама са другим српским сликарима, од 1910. године, као и на самосталним изложбама у Новом Саду, Београду, Сомбору, Суботици, Великом Бечкерек (Зрењанину).

Осликао је неколико иконостаса, међу којима и онај у српској војној капели у Петроварадину, посвећеној апостолима Петру и Павлу.

Неколико радова Васе Ешкићевића изложено је у Српској читаоници у Иригу, неке слике поседује Галерија Матице српске, Војни музеј у Београду, Народни музеј, а непознат број је у приватним колекцијама. Породица је сачувала део сликареве оставштине: рукописе, дневничке записе, белешке и скице, који су предати Матици српској у чијем Рукописном одељењу се и данас налазе.

10 Данас је то Змај Јовина улица бр.4 у Новом Саду, где се налази здање познато под називом „Својина“, које као и тада припада Српској православној цркви.

11 Савковић, Ј., нав. дело, 424.

Васа Ешкићевић предаје слику престолонаследнику Александру
 С лева на десно: Ешкићевић сликар, Л. Јовановић, Н. В. Престононаследник,
 мајор Павле Јуришић, Војвода Мишић,
 Министар војни генерал Б. Терзић

Ратни албум, Војна академија Београд,

ЦБВНДИ – 82013

Био је члан Књижевног савета Матице српске.

Умро је у Новом Саду 1933. године, радећи до последњег дана. Најбољу оцену ваљаности живота и дела Васе Ешкићевића дао је његов водоноша Аксентије Јакшић. Тог 3. фебруара 1933, када је Васа преминуо, чича Аксентије је од своје пукe сиротиње купио свећу дугу метар, са преко 15 центиметара у пречнику, и запалио је на прагу сликаревог атељеа. Данима је горела. Сахрањен је на Успенском гробљу.¹² Тривун Милитар описује Васу Ешкићевића као човека који се није наметао, препоручивао, ни према коме сем према себи није био строг. Живео је скромно, пре би се могло рећи сиромашно. Осим Албанске сјоменице, медаље додељиване свима који су прошли Голготу, друга одликовања није добио.

Ратни сликар Прве српске армије Васа Ешкићевић, то звање је све до смрти са поносом носио.

Аутори

Извори:

1. Аутобиографија, Рукописно одељење Матице српске РОМС М. 17.763
2. Ратни дневник, Рукописно одељење Матице српске РОМС М. 10.442
3. Скице, Рукописно одељење Матице српске РОМС М. 10.447
4. Војни архив, Београд, АВИ, Пописник 3, кутија 151, фасцикла 14
5. Војни музеј, Београд, Збирка фотографија Р 7501, Р 7522, Р 7524
6. М. Милошевић, *Историја писана јалетиом*, Дневник, 10.04.1954.
7. М. В., *Изузејно место у нашем сликарству*, Дневник, 20.03.1958.
8. П.В., *Ратни сликари 1912 – 1918*, Политика, 10.11.1964.

¹² Успенско гробље у Новом Саду, парцела I/02-066.

Литература:

1. Бјелица, Слободан, Белешке Васе Ешкићевића из Првог светског рата, *Зборник радова Треће међународној Савештовања Архива Војводине, Елиће у Великом рају*, Нови Сад 2017.
2. Буловић, Гордана, *Немојте нас заборавити*, Каталог изложбе, Галерија САНУ Београд 2014, Нови Сад 2014.
3. *Васа Ешкићевић*, у: *Енциклопедија Новој Сада*, свеска 8, Нови Сад 1997: 96–99.
4. Вуксановић, Сузана, *Васа Ешкићевић (1867–1933), Скице из првој светској рати*, Нови Сад: Галерија Матице српске, 1999.
5. Зековић, Марина, *Ратни сликари, фотографи аматери и дописници фотографи у српској војсци 1914–1918*, Београд: Војни музеј, 2001: 60–61.
6. Милитар, Трифун, *Наши покојници – Васа Ешкићевић, Легионис Матице српске*, књ. 335, св. 3 (1933): 255–256.
7. Petrović, Veljko, *Vasa Eškićević*, у: *Narodna enciklopedija srpsko-hrvatsko-slovenačka, I knjiga*, Zagreb 1926: 722.
8. Плављанић, Теодор, *Васа Ешкићевић (1867–1933), Зборник за ликовне уметности* 6, 1970:159–184.
9. Савковић, др Јован, Читуља Васа Ешкићевић, академски сликар, *Гласник историјској друштва у Новом Саду*, св. 16, књ. VI, свеска 3, 1933: 423–436.
10. Санадер, С. Слободан, Ђорђевић, Миодраг, *Сликарство у Војводини 1900–1944*, Галерија савремене ликовне уметности, Нови Сад, 1991: 40–41.
11. Трифуновић, Лазар, *Српско сликарство 1900–1950*, Београд: Нолит, 1973:45, 483.
12. Шемлић, мр Лепосава, *Изложба радова Васе Ешкићевића, поводом 120. годишњице рођења*, Галерија Матице српске и Одбор „Доситејеви дани“, Врдник, 1987.

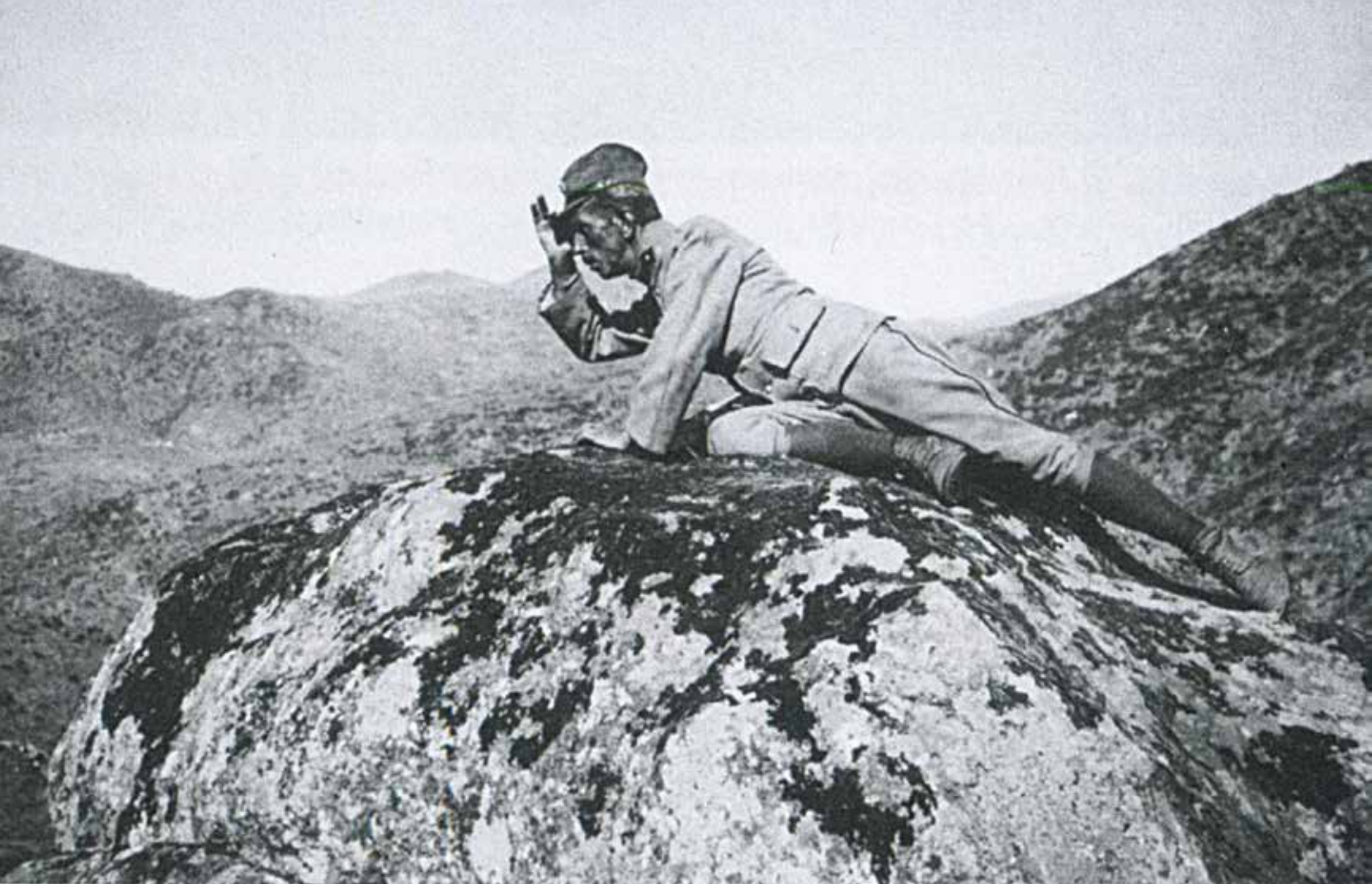
СЛИКАРСТВО КАО ТРАЈНИ ЗАПИС ЈЕДНОГ ВРЕМЕНА

О српским уметницима, ратним сликарима, повремено је писано и у ретким приликама приређиване су им изложбе са обимнијим приказом радова. Ипак, остаје утисак да је сликарство ратног периода 1912–1918, подразумевајући Балканске ратове и Први светски рат, било у доброј мери маргинализовано и скрајнуто ван домашаја озбиљнијег разматрања стваралачких домета њихове уметничке делатности, штавише, без оправданог разлога, често у креативном смислу и ниподаштавано. Иако у сажетом обиму изложених радова, али свакако репрезентативног избора, изложба радова Васе Ешкићевића (Изложба „Немојте нас заборавити“ Галерија САНУ, Београд, октобар 2014), једног од

Васа Ешкићевић на Црној реци
код Скочивира 1916.

.....
Војни Музеј Београд, Р – 1627

Васа Ешкићевић на Црној реци код Скочивира 1916.

.....
Војни Музеј, Београд,

P – 2807

истакнутијих представника из плејаде ратних сликара и фотографа, која је према неким незваничним подацима бројала четрдесет уметника, оставља могућност реактуелизације и естетске валоризације вредносног статуса приказаних ликовних дела, настале у социјално-етичкој и политичкој клими духановог времена, ослобођеног било каквих идеолошких предрасуда. Истовремено, са становишта овог ревизионистичког идејног контекста стваралачке реафирмације програмских изазова у оквиру његовог ангажованог деловања намеће се и питање, у којој и коликој мери је Васа Ешкићевић, као и други уметници – учесници ратних збивања, оставио у наслеђе свом народу и националној култури трајна духовна и материјална сведочанства. На основу до сада прикупљених и релевантних података процењује се да његово укупно дело броји око четири стотине цртежа, слика и акварела, која полако израћају на светлост дана, постајући на тај начин поново актуелна и интересантна колекционарима. На овој изложби приказани су радови позајмљени из више музеја и галерија, а међу њима је неколико његових изванредно успешних пејзажа импресионистичке поетске оријентације из приватних колекција, који до сада нису били публиковани нити јавно излагани.

Детаљнији аналитички приступ Ешкићевићевом обраћању медију слике, као прецизно артикулисаном спољашњем и унутрашњем пластичком склопу, указује на чињеницу да он има сигурну руку за потез и развијен осећај за композицију. Пиктурална убедљивост, постигнута спонтаним потезима четке и сигурна линија цртежа који припада типичном репертоару реализма, крију у начину извођења њихово академско тумачење. Ту долазимо до важног податка и не без издвојеног значаја за српску историју

уметности, да је Ешкићевић био једини Србин који је сликарство учио и дипломирао на Империјалној ликовној академији у Петрограду, где му је учитељ био познати руски сликар Иља Рјепин. Овај податак је утолико важнији, јер указује на чињеницу да је стечено сликарско знање, исказано у техници уља и цртежа, било увек у служби јеног програмског и тематског концепта изниклог као индивидуална поетика на темељима историјских догађаја и опсесивном уважавању једног света који је нестао као физичка реалност, а наставио даље да живи вечно као национална историјска и културна баштина. У контексту разматрања биографских података познато је да је Ешкићевић, као велики патриота, одмах по избијању Првог светског рата напустио Русију и прикључио се српској војци. Током велике ратне епопеје једног малог народа и његовог неизрецивог страдања у времену драматичних сукоба на светској сцени, био је очевидац многих догађаја које је на својим цртежима-скицама и сликама забележио и уметнички овековечио, остављајући нам своје сликарске импресије у наслеђе. Као сведок тог трагичног времена, овековеченог епском симболиком велике прекретнице у историји српског народа, и које је захтевало одговоре и ангажовану уметничку реакцију, Ешкићевић је касније, према тим скицама, израђивао слике, допуњујући тако наше сазнање о тим догађајима, уз истовремену могућност померања вредносне релевантне уметничке позиције његовог сликарства, критички засноване на теоријским актуелностима и модерном схватању самог језика слике.

Цртеж-скица, као медијски израз у смислу бележења примарног утиска, присутан је заправо у свакој ликовној визији и без обзира на сугестивност колористичке реторике на слици или уверљивости пластичних форми у скулптури, цртеж увек чини њихову структурну основу. У том значењском смислу, скица или

Телеграм о смрти Васе
Ешкићевића

.....
РОМС М 10442

ЈУГАСЛАВСКА ПОШТА
OPRAVA POŠTA JUGOSLAVIJE

ТЕЛЕГРАМ

TELEGRAM

Мишићина

М. 10. 442

ИЗ — ИЗ	Број телегр. Broj telegr.	Врста Vrsta	Број речи Broj reči	Време предаје Vreme predaје			Службени подаци Službeni podaci	Време пријема Vreme prijema			Потпис телеграф. чиновника Potpis telegrafskog činovnika
				дана dano	час čas	мин. min.		дана dana	час čas	мин. min.	
106. 009	15134	13134	13134					3/11/33			Jh

Сликарица Васе Јумро
моменту њеног световног
рођенија

687 Болница

цртеж као аутономно дело има посебну вредност кад функционално егзистира као самостална дисциплина, јер тада на најнепосреднији начин изражава укупност ликовне идеје уметника, истичући његову емоционалну импресију пред непосредним визуелним доживљајем. У Ешкићевићевој интерпретацији фигуралних форми, догађаја и објеката, цртеж се најчешће своди на форму овлашне забелешке, скице као припреме за уљану слику, затим цртеже са карикатуралним елементима, али и оне са значењем аутономног ликовног израза самосталне сликарске дисциплине. Уопштено гледано, целокупан поетски контекст Ешкићевићевих цртежа фактографског значаја одвија се у оквиру поетског репертоара, реализма, чији је унутрашњи идејни садржај иманентан креативном сензибилитету самог аутора у тренутку настајања, као суштине његове (цртежа) аутономне егзистенције и посебности значења. Он се у њима, као тематској окосници оријентише на одређена ратна догађања, тренутке опуштања ратника кад оружје заћути или крајолике и насеља куда је пролазила и боравила војска, при чему се, у смислу дефинисања сопственог поетског концепта, сликарски оријентише у оквиру добро савладаних лекција о организацији композиционе структуре цртежа и реалистичке функције облика. Оваква програмска оријентација реалистичког приступа аналогна је, у великој мери, и његовим уљаним сликама са ратном тематиком и портретима насталим после рата према аутентичним скицама са бојишта које је користио само, или најчешће, као примарну ликовну и тематску идеју. У њима је приметна одређена поједностављеност колористичке наративности у смислу тонског моделивања и варирања само степена расветљености палете, насталог под утицајем импресионистичког вала који је задесио српско сликарство у том периоду, не излазећи озбиљније из поетског

Ратни сликари Васа Ешкићевић /лево/
и Драгомир Глишић /у средини/

.....
Војни Музеј Београд, Р – 7524

оквира класичног концепта колористичке и композиционе организације слике. Управо овим моделима сликарске акције (цртежи и уља, са ратном тематиком), у крајње специфичном тренутку времена, изнедрено је једно програмско упориште препознатљивог уметничког трага у примени класичних елемената у систему рационалне реализације ликовне целине.

Овакав Ешкићевићев ликовно-естетски концепт са фактографским значењем бележења стварних догађаја, људи, атмосфере и крајолика, био је у сагласју са задацима које је пред њих, ратне сликаре, поставила Врховна команда српске војске. А да је Врховна команда крајње озбиљно схватала улогу ратних сликара, намењујући им одговорну улогу на бојиштима где су они имали могућност да покажу личну храброст и пожртвовање, потврђује документ који се налази у Архиву Војноисторијског института у Београду. У њему се појашњава улога уметника и уметности и пред њих постављају одређени захтеви и обавезе којих треба да се придржавају: „...да не треба да пропусте ни један важнији моменат борбе који би био од вредности за Историју. Ради тога потребно је да они са најживљим интересовањем – по потреби и са личним пожртвовањем – прате ток борбе, старајући се да се што више унесу у суштину њену, и да понесу што јаче импресије из ње.“ У даљем тексту се још каже: „Израђене скице биће својина ратних сликара, пошто ће им оне служити као основна грађа за израду слика. Израђене слике по овим скицама сликари имају понудити на откуп првенствено Министарству војном.“

Потребно је подсетити да су прве две деценије 20. века биле прекретница у развоју модерне српске уметности у смислу прихватања импресионизма, што је на српској уметничкој сцени представљало истинско стваралачко освежење. Импресионизам, као израз нове поетске оријентације, потискује постепено

старију генерацију академаца и пленериста и постиже своју пуну развојну зрелост пред Први светски рат. Иако је већина заговорника импресионистичког естетског концепта у организацији ликовног дела припадала генерацији ратних сликара (Надежда Петровић, Боривоје Стевановић, Малиша Глишић, Драгомир Глишић, Коста Миличевић, Вељко Станојевић, Милош Голубовић, Милан Миловановић и други), од којих се захтевало да документарност визуелне импресије претпоставе ликовности, већина њих је у пејзажном и портретном сликарству импресионистичке поетске оријентације, насталим у ратно време, остварила високе уметничке домете. Штавише, може се рећи да се свршетком Првог светског рата заврашава и импресионистичка фаза у развоју модерне српске уметности. У овој генерацији сликара, међу којима су неки, нажалост, у ратним страдањима изгубили животе делећи судбину свога народа, значајно место имао је и Васа Ешкићевић.

Укупно сликарско остварење Васе Ешкићевића, сагледано у контексту дефинисања разубеђене програмско-поетске оријентације, одвијало се на релацији од реализма, преко пленеризма ка импресионизму. Боравећи 1916. у Риму на опоравку, насликао је неколико пејзажа и ведута у којима је радикално одступио од класичног реалистичког програмског концепта. Ослањајући се на искуства пленеризма Ешкићевић се у њима, у вредносном смислу, највише приближио нашим најистакнутијим представницима импресионистичке естетике, артикулишући прецизно програмску проблематику слике исказану у карактеру импресионистичке визуелне информације. Овај ослобођени поетски израз, дотад непрепознатљив у ратној тематици, углавном невеликих уметничких домета, подстиче нас на размишљање о реалној могућности, да је у спонтаним потезима којима је градио

сликарско ткиво ових пејзажа импресионистичке организације пиктуралне материје, можда био садржан аутентични стваралачки потенцијал једног финог култивисаног осећања у грађењу форме, који никад до краја није ослобођен. Идејна функционалност овог аналитичког приступа Ешкићевићевом укупном делу наводи на закључак, да је мотивска опседнутост његове уметничке праксе националном историјом и ратном тематиком можда дефинитивно онемогућила, у програмском смислу, слободнији развој његове уметности у неком другом смеру, у складу са актуелним концепцијским изазовима свог времена.

Изложба цртежа и уљаних слика Васе Ешкићевића помоћиће, свакако, да нас макар за корак више приближи потпунијем разумевању његовог уметничког дела, као и времена у којем је то дело настало. У контексту критичке спознаје уметничких димензија и виталности сликарске праксе израженог индивидуалитета, потврђених системом вредности модерне историје уметности, могуће је очекивати ревизију вредносног суда и позиције Васе Ешкићевића као аутентичног ствараоца, у другачијој и објективнијој валоризацији исказане поетске посебности његовог сликарства виђеног у историјском контексту развоја српске уметности у првој половини 20. века.

Миле Иињайновић

ДОКОЛИЦА (УЗ) И ТРИНАЕСТ АПОСТОЛА

Познато је да је Ириг током 18. и 19. века био најзначајнији град у овом делу Аустро-угарске царевине. Турци су га својевремено називали „град ружа“ јер је данак царевини плаћао лепим девојкама. Био је стециште трговине и културе. Изнедрио је много познатих и умних житеља. Један од њих свакако је и Васа Ешкићевић.

Описујући своје дечачке дане, у руком писаној аутобиографији, Васа Ешкићевић открива свој немирни дух, тврдоглавост и потребу да буде некако другачији. Пентрао се по црквеним торњевима хватајући совуљаге, а омиљена забава му је била да се ногама окачи на неку повишу грану дрвета. „И гледајући ме тако, како готово свакодневно закачен једном ногом о грану стрмоглавце висим у ваздуху, забезекнуте жене су немо гледале у мене, и после са ужасом причале мојој забринутој матери: 'Љубо, Љубо... та онај ће твој кад-тад скрљати врат', саветујући је најозбиљније

да ме да у 'комендију' где су ми све оне сјајну будућност прорицале," записао је овај академац. А воље и талента за „комендију“ итекако је имао.

О Васи Ешкићевићу постоји доста анегдота, али ћемо овде навести само две. Наиме, приликом доласка у Ириг на ферије из Русије, Васа је са групом Ирижана основао друштво „Доколица“ 1903. године. Направили су своја Правила и штампали у Српској штампарији у Загребу. Правила „Доколице – друштва за међусобно гњављење“ садрже одредбе:

1. Оснива се друштво за међусобно гњављење, помоћу науке (на вино и пиво), и на основу истине (*in vino veritas*), зове се „Доколица“, а седишта су у Рогуљића кавани.

2. Сврха је друштва старати се за телесно здравље и „многа љета“ својих чланова.

3. Друштво мисли своју сврху постићи тиме, што је поставило себи у задатак, вино, пиво и друга шткодљива пића што више таманити.

4. Чланови: а) Редовни су чланови они, који сваки дан редовно бар пет чаша пива (вина) савесно утамане; б) Нередовни су чланови они, који не иду редовно у један „бирцуз“, него час у овај, час у онај...

Правила овог Друштва осликавају иришку безбрижну свакодневницу и начин забаве виђенијих Ирижана. Дружећи се редовно у Рогуљићевој кафани, Васа и другови запажали су сва битнија збивања у месту и на свој шеретски начин их коментарисали. Управо тада настала је идеја о штампању и својих новина које су се баш у складу са Правилима друштва звале „Доколица – слободни лист за вођење туђе бриге о свом хлебу“. Први, и једини, примерак овог листа писан је руком Васе Ешкићевића. На насловној страни је грб Краљевине Србије и српска тробојка, упутство о

Васа Ешкићевић на улицама Солуна

.....
Војни Музеј, Београд,

Р – 7603

начину објављивања текстова, уредништву („онај кога запитају“) и изласку листа („првом приликом за 'ладовине“). Даље следе „чаршијске вести“ и карикатуре виђенијих Ирижана које је урадио Васа. Нажалост постоји само овај први број листа.

Своју духовитост Васа Ешкићевић је, по сећању његових савременика, испољавао често и био је омиљен међу житељима иришким. Али, једна прича представља Васу и као „злопамтила“ и хумористу уједно.

Наиме, у самом центру Ирига постоји споменик – крст који су подигли трговци рибарског еснафа. Предање каже да се код овог крста често одржавала литија из оближње Николајевске цркве, па је била потребна и нека мала рестаурација. Свештеник Добра Моловић ангажовао је Васу Ешкићевића да за потребе цркве на овом споменику наслика дванаест апостола и Мајку Божију. Васа је прихватио понуду, иако је често био у сукобу са поменутиим попом због неплаћених радова у цркви које је раније изводио. Попа Моловић је одуговлачио са плаћањем, али је наручивао нове радове код Васе не знајући шта му се спрема. Прихваћену понуду Васа је професионално одрадио: насликао је 12 апостола и Мајку Божију. Приликом свечане литије код Крста поп Моловић сав усхићен и срећан свечано је открио Васино дело и позвао народ на целивање. И стварно, све је како треба. Међутим, присутни грађани, а поготово жене, приликом целивања икона, почеле су да се смеју и кикоћу, упирући прстом на лик Мајке Божије. У запису Љубице Ешкићевић (којој је Васа био стриц) стоји: „Када су целивали Мајку Божију неко је викнуо на глас: 'Ију, па ово је Катица Стојшић!'. Поп Добра Моловић (име сам упамтила, јер ми је чика рекао, да је он чачкао нос прстима па добио тровање и умро) чувши те речи, рекао је: 'Боље наша лепа Катица, него талијанска циганка, што је случај у Италији!'“

1877

Кратки ратни дневник 1916
Дана 1. новембра 1916. у Београду.

2. Јуна 1916. године наредом извојасисах у Београду. У Београду сам са својом мајком и са својим сестрама и братом. У Београду сам са својом мајком и са својим сестрама и братом. У Београду сам са својом мајком и са својим сестрама и братом.

3. Јуна 1916. године наредом извојасисах у Београду. У Београду сам са својом мајком и са својим сестрама и братом. У Београду сам са својом мајком и са својим сестрама и братом.

8. Јуна 1916. године наредом извојасисах у Београду. У Београду сам са својом мајком и са својим сестрама и братом. У Београду сам са својом мајком и са својим сестрама и братом.

на месту Ј. Милутина који је могао извести одлучно. Горски острвци, а у савезу са њим четири острвца. Периметар острва је изграђен од дрвета и камена. Унутра је изграђено неколико кућа. Око острва је изграђено неколико кућа. Око острва је изграђено неколико кућа.

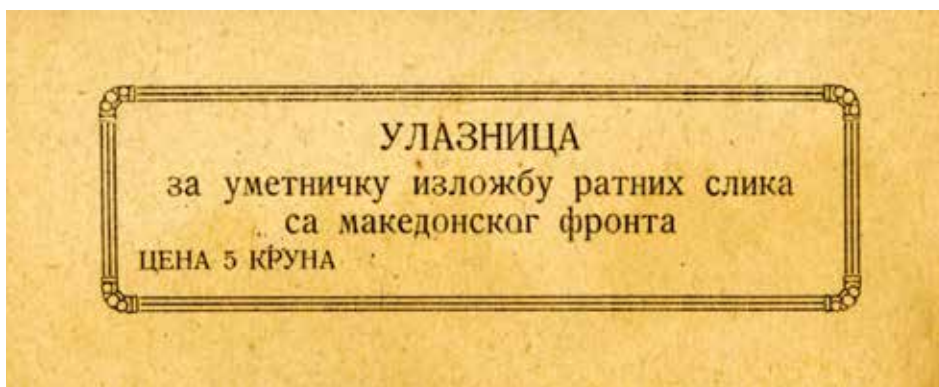
29. Јуна 1916. године наредом извојасисах у Београду. У Београду сам са својом мајком и са својим сестрама и братом. У Београду сам са својом мајком и са својим сестрама и братом.

30. Јуна 1916. године наредом извојасисах у Београду. У Београду сам са својом мајком и са својим сестрама и братом. У Београду сам са својом мајком и са својим сестрама и братом.

Ратни дневник Васе Ешкићевића

РОМС М 10442

Улазница за изложбу, Велики Бечкерек (1926)

Потом поп Моловић пребледе и веома се наљути и, како прича каже, мрмљајући нешто кроз зубе и браду љутито напусти скуп. А грађани су запањено и радознало посматрали лик Мајке Божије. Уместо ње смешила им се лепа суграђанка Катица Стојшић, Моловићева швалерка. Васа је мудро ћутао и такође се смешкао. Каже прича даље да је све ово отишло и до суда, али се исход не зна. Нажалост ни ова Васина „Мајка Божија“ није сачувана. Тако је Ириг добио тринаестог апостола.

Ово су само неке од анегдота из бурног живота Васе Ешкићевића. Старији Ирижани га памте по овим причама које улазе у домен легенде, али највише је запамћен по својим сликама са призорима из Првог светског рата и многобројним портретима имућних Новосађана.

Српска читаоница у Иригу у свом галеријском простору има десет Ешкићевићевих слика које су део сталне изложбене поставке.

Бранислав Јовичић
самостални књижничар
Српска читаоница у Иригу

Каталог „Лада“ (1930)

ΚΑΤΑΛΟΓ

1. *Ојело на острву Вигу*
1916. године (1916)

.....
уље на платну, 120 x 230 cm
сигнатура на полеђини
Српска читаоница у Иригу

2. *Бейсџво Аусџро-Мађара
из Србије љосле
љораза на Руднику и
Суворору (1916)*

• • • • •
уље на платну, 110 x 220 см

сигнатура:

д. д. ћ.: *В Еикићевић.*

на полеђини: *Бейсџво Аус-
џро-Мађара из Србије љосле
љораза на Руднику и Суворору
у новембру и децембру 1914.
љодине (Мишићева офанзива)
Српска читаоница у Иригу*

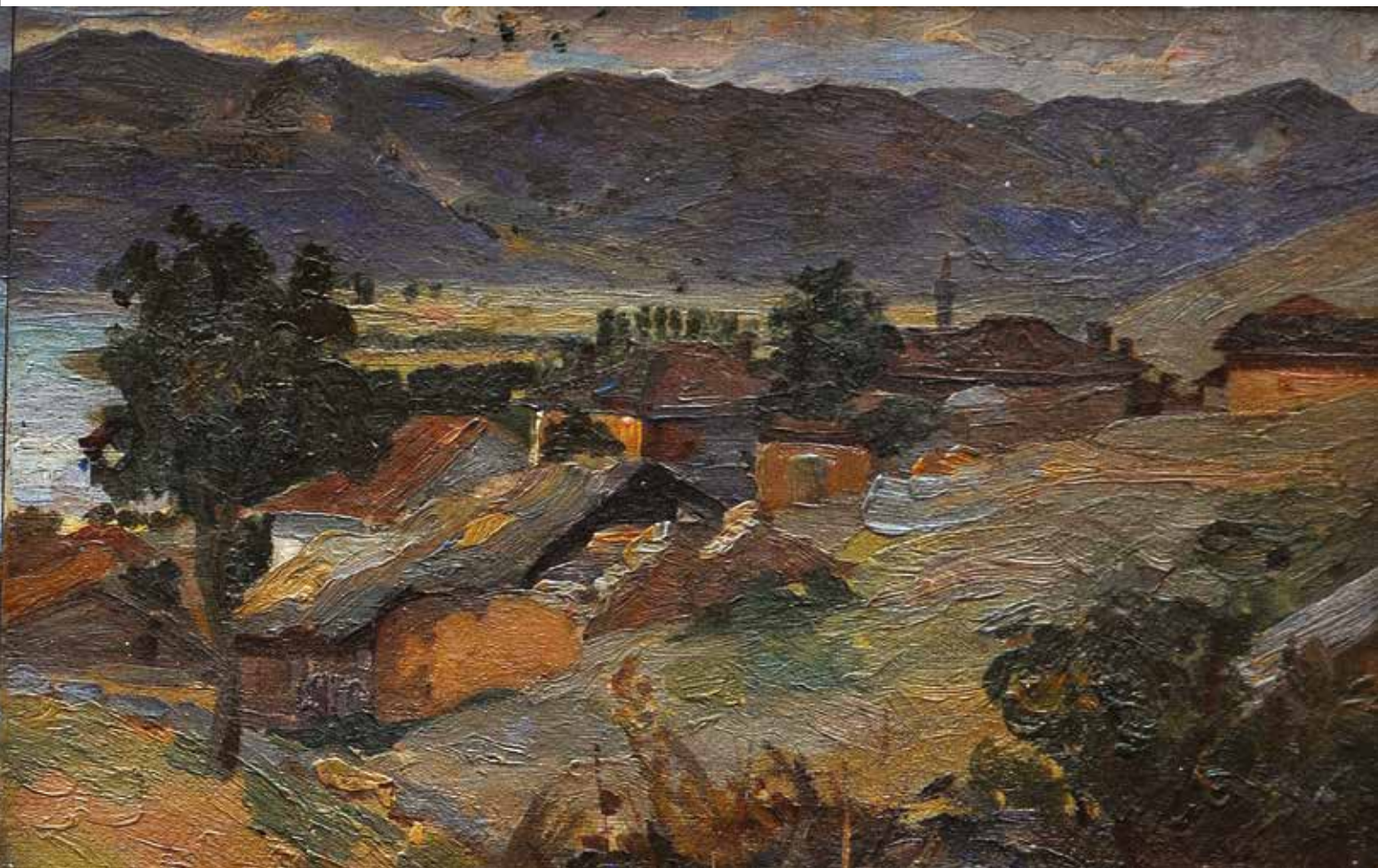

3. Село Осѣрово и осѣровско језеро (1916)

.....

уље на картону, две спојене слике, 22 x 60 cm
без сигнатуре

на полеђини: Македонија/ Село Осѣрово/ Село Осѣрово и осѣровско
језеро са осѣровским/ висовима („Пиѣерка“ Чеѣан.) – месѣио ѣде је/
ѣочела срѣиска офанзива 1-оѣ сѣѣѣембра 1916. ѣод/. ѣроѣѣив Буѣара и
Немаѣа. Славни срѣиски војсковођа Ж. Миѣиѣић војвода/ коѣи је коман-
довао ѣрвом Срѣиском армијом овде,/ ѣробио је буѣарски фронтѣи на
два месѣѣа код села/ Горничева, заробио 65 буѣарски ѣѣоѣѣова и најѣѣе-

*рао/ буїаре у дивље беїсїво. Буїарском воїском која је/ овде йойїучена
и у йаничном сїраку бекала у највећем/ нереду чак иза Биїїоља у
йравицу Прилеїа, командовао је/ буїарски їенерал Баїаїијев. Сликано
у сеїїембру месецу/ 1916.ї у селу Осиїрову/ Васа Ешкићевић/ акад.
сликар, раїїни сликар/ шїїаба I-ве срїске/ армије
Српска читаоница у Иригу*

4. Долина смрти (1915)

.....

акварел, 29 x 43 cm

сигнатура: д. л. ћ.: В Ешковић

на полеђини: Долина смрти./ Заробљени

аустро-угарски војници после пораза на

Сувору и Руднику 1914. у новембру

Српска читаоница у Иригу

6. *Бејство буџара после пораза
на Горничеву (1916)*

.....

уље на платну, 35 x 51 cm

сигнатура: д. д. ћ.: *В Ешкихевић 1916*

Српска читаоница у Иригу

7. *Од оних шћо
йређоше йреко
Албаније
1915–1916 і.
– Јанош Ракић (1922)*

уље на картону, 38 x 30 cm

сигнатура: д. л. ћ.:

В. Ешикићевић 1922

на полеђини: *Од оних
шћо/ йређоше йреко
Албаније/ 1915–1916 і./*

Јанош Ракић

Из села Црнаљевци

среза Сврљиш-/кої

окруїа Нишкої./ Војник

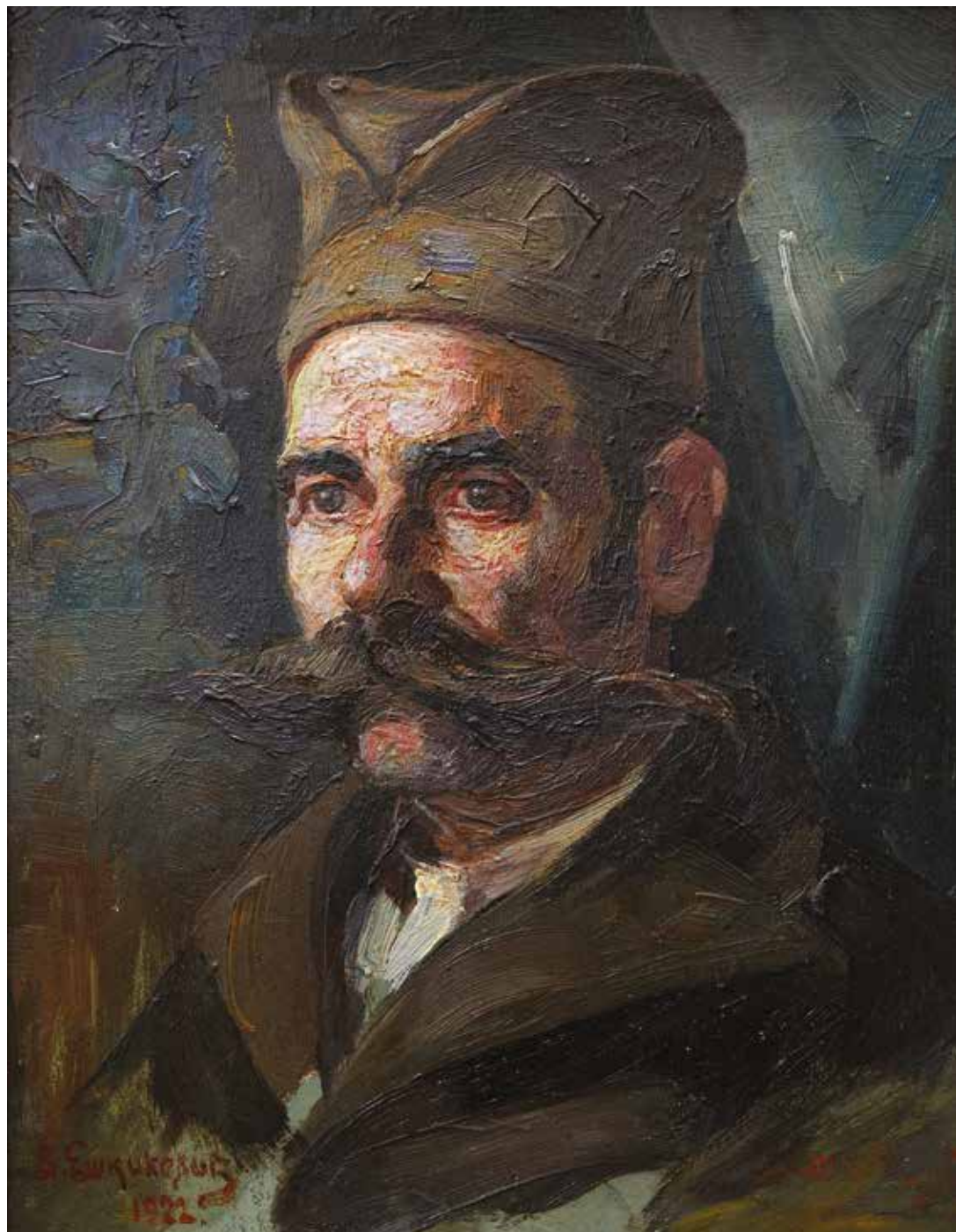
І-оїйрекобројниї

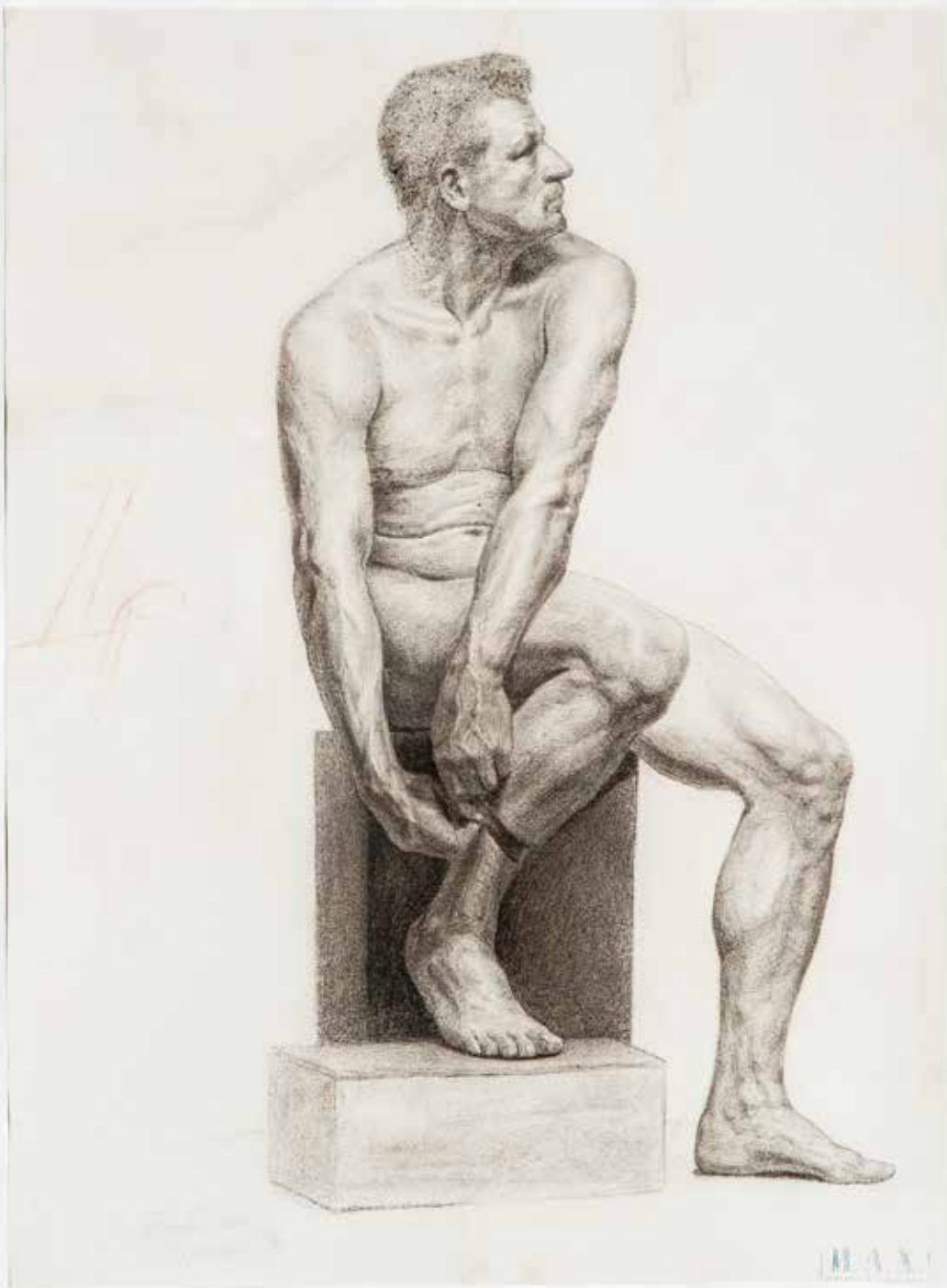
комбинованої/ йука

моравске дивизије./

В. Ешикићевић 1922.

Српска читаоница у Иригу

8. *Мушки акти* (1901)

.....

цртеж, графит, 63 x 46,5 cm

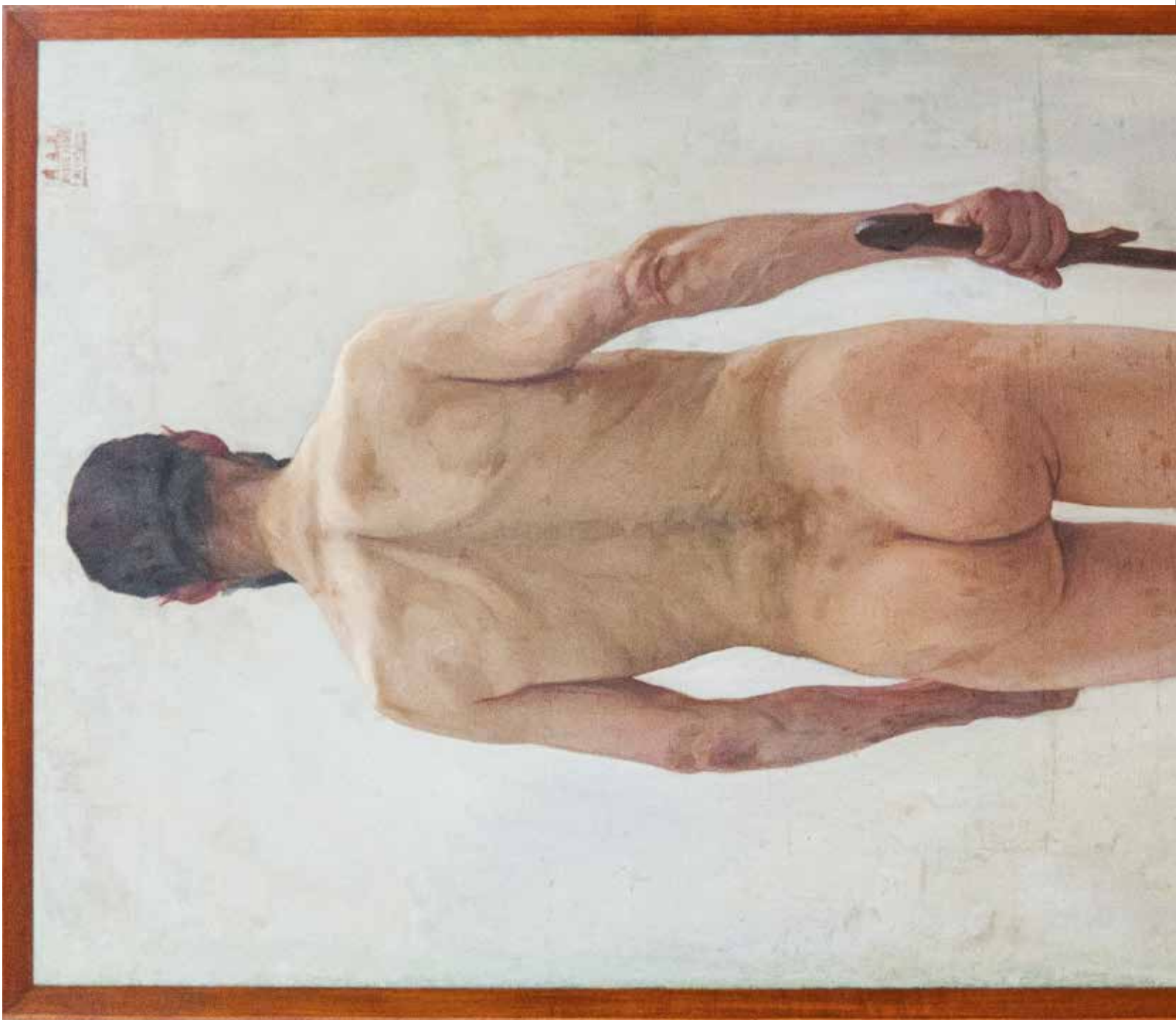
сигнатура: д. л. ћ. руски:

В Эскичевич/ 27. III 1901,

д. д. ћ. печат И. А. Х.¹

Српска читаоница у Иригу

¹ И.А.Х. – Императорская Академия художеств (Санкт Петербург), била је највиша образовна институција из областу ликовне уметности у Руској империји, од њеног оснивања 1757. године до укидања 1918. године.

9. *Мушки акти*

•••••

уље на платну,

175 x 82 cm

без сигнатуре, г. д. ћ.

печат *И. А. Х.*, нечитко

Српска читаоница

у Иригу

IIp

10. Мушки акт (1902)

.....

цртеж, графит, 71 x 50,5 cm

сигнатура: д. л. ћ. руски:

В. Эшкичевич 1902, г. г. ћ.

печат И. А. Х./ Худож.

Экзам/ 16 фев 902.

Српска читаоница у Иригу

11. Кућа у селу Гуменце (1916)

.....

уље на платну, 38 x 28 cm

сигнатура: д. д. ћ.:

В. Еикићевић 1916.

на полеђини: *Македонија/ сеоска кућа у селу*

Гуменце/ (између Ђевђелије и јенице вар-/
гара). В. Еикићевић/ рајини сликар штиаба/

Исрјске армије/ 1916.

инв. бр. КИ – 5064.

Музеј града Новог Сада

**12. *Кајмакчалан и село
Воишарани (1917)***

уље на платну, 67 x 42 cm

сигнатура:

д. д. ћ: *В Ешкитевић 1917.*

на полеђини: *Македонија/
Кајмакчалан./ и село Воиша-
рани./ Освојили су ја дринци и
дунавци/ сејт. 1916. (дринска и
дунавска дивизија)/ јод коман-
дом/ ђенерала Милоша Васића
командантја III-ће армије/.
Васа Ешкитевић рајт.
сликар I арм/ 1917.*

инв. бр. КИ – 5063

Музеј града Новог Сада

13. *Портрет мајора
Пойова (1925)*

.....

уље на платну,

58 x 44 cm

сигнатура: Д. Л. Ћ.

В. Ђишковић 1925.

инв. бр. КИ – 5561

Музеј града

Новог Сада

14. *Студија мушкої
акції* (1900)

.....

хартія, оловка, креда,
64 х 48 см

сигнатура: д. л. руски.:

В. Эшкичевич 1900

инв. бр. КИ – 2214

Музеј града

Новог Сада

**15. Легендарно повлачење српске
војске преко Албаније (1916)**

уље на платну, 99 x 215 cm

сигнатура: д. д. ћ.: *В Ешкићевић 1916*

на полећини: *Легендарно повлачење/ српске војске преко Албаније/ „за
Драч и Валону“ 1916 г / В Ешкићевић рађ. сликар I-ве/ српске армије*

инв. бр. ВМ – 11283

Војни музеј, Београд

16. *Крф* (1916)

.....

уље на платну, 50 x 104 cm

сигнатура: д. л. ћ.:

В Ешкихевић 1916

на полеђини: *О Крф...*

/ 1916 год.

инв. бр. ВМ – 11192

Војни музеј, Београд

17. *Македонски фронт „Скочивир“*
1916 (1917)

.....

уље на платну, 76 x 120 cm

сигнатура: д. д. ћ.: *В. Ешкихевић 1917.*

на полеђини: *Македонски фронт./*

„Скочивир“/ Месито крвавих бојева и/

славних победа српске/ војске при прелазу

Црне/ реке и крајавих чука,/

заузеће Петалина/ и Груничкој виса,/

на коме је при јуришу и заузећу/ виса

јошинуо бесмртни јунак/ војвода

Вук (Јуковник Војин/ Појовић) – ко-

мандант/ добровољаца 1916 г./Овде

је био и штаб I -ве армије/је. Васа

Ешкихевић/ рајни сликар/ штаба

I -ве српске/ армије

1916–1917 г.

инв. бр. ВМ – 11120

Војни музеј, Београд

18. *После њоразѧ бујѧро – јѧрманѧѧѧ
на којѧи 1212 јод. 1916 (1917)*

.....

уље на платну 63 x 91 cm

сигнатура: Д. Д. Ћ.: *Васа Ђиѧићевић 1917*

на полеђини: *После њоразѧ/ бујѧро – јѧр-*
манѧѧѧ/ на којѧи 1212/ 1916 јод./Васа/

Ђиѧићевић/ Врбѧна – Солун 1917

инв. бр. ВМ – 10838

Војни музеј, Београд

Bach S. J. 1917

19. *Велики четвртак* (1920)

.....

уље на платну 83 x 120 cm

сигнатура: д. д. ћ.:

Васа Ешкићевић 1920.

Мара Јефтић, Ириг

20. *Портрет јосиповице
Милане Михајловић
(1919)*

● ● ● ● ● ● ● ● ● ●

уље на картону,

25 x 20 cm

без сигнатуре

на полеђини: *Портрет/*

Ћице Милане Михајло-

вић/ моје ученице на

Вишем Педагошком/

школају у Н. Саду 1919–

1920/ рађен 2 сата/

В. Еикићевић/ акад.

сликар 1919./ Н. Сад./

Краља Пејра ул 25.

Мара Јефтић, Ириг

21. *Чича Аксентије*
(1931)|

.....

уље на платнуну,
55 x 42 cm

сигнатура: д. л. ћ.:
В. Еикићевић 1931.

на полеђини: *Сѣу-*
дија ѿлаве/ (А. Јак-
ишић.)/ В. Еикиће-
вић./ Н. Саг 1931/
цена 5.000 дин.

Мара Јефтић, Ириг

22. Ауџойорџреџ (1896)

уље на платну, 54 x 44 cm

сигнатура: д. д. ђ. руски:
В. Эшкичевич/С. Петербург 1896.
Мара Јефтић, Ириг

23. *Портрет Госпаве Вуксич*

.....

уље на платну, 49,5 x 42,5 cm

сигнатура: д. л. ћ.: *В Еикићевић*

инв. бр. КИ – 2874

Музеј града Новог Сада

Воск. Сурганов
1916.

24. *Осипрво Крф* (1916)

• • • • •

уље на платнуну, 62 x 100 cm

сигнатура: д. л. ћ.: *Васа Ешкићевић 1916.*

Мара Јефтић, Ириг

25. *Портрет мајке*
(око 1888)²

.....

угаљ на хартији,

38 x 30 cm

без сигнатуре

Мара Јефтић, Ириг

- 2 „Портрет мајке“ рађен је угљеном, нема године, или смо ми некада спасавајући слику – исекли. То сам баш ја начинила, јер сам је напла врло оштећену, те сам спасла бар лик. Знам, да никако није рађена после 1888.“ Писмо Љубице Ешкићевић од 03. 05. 1961. године, у власништву породице.

26. Портрет жене

.....

уље на картону,

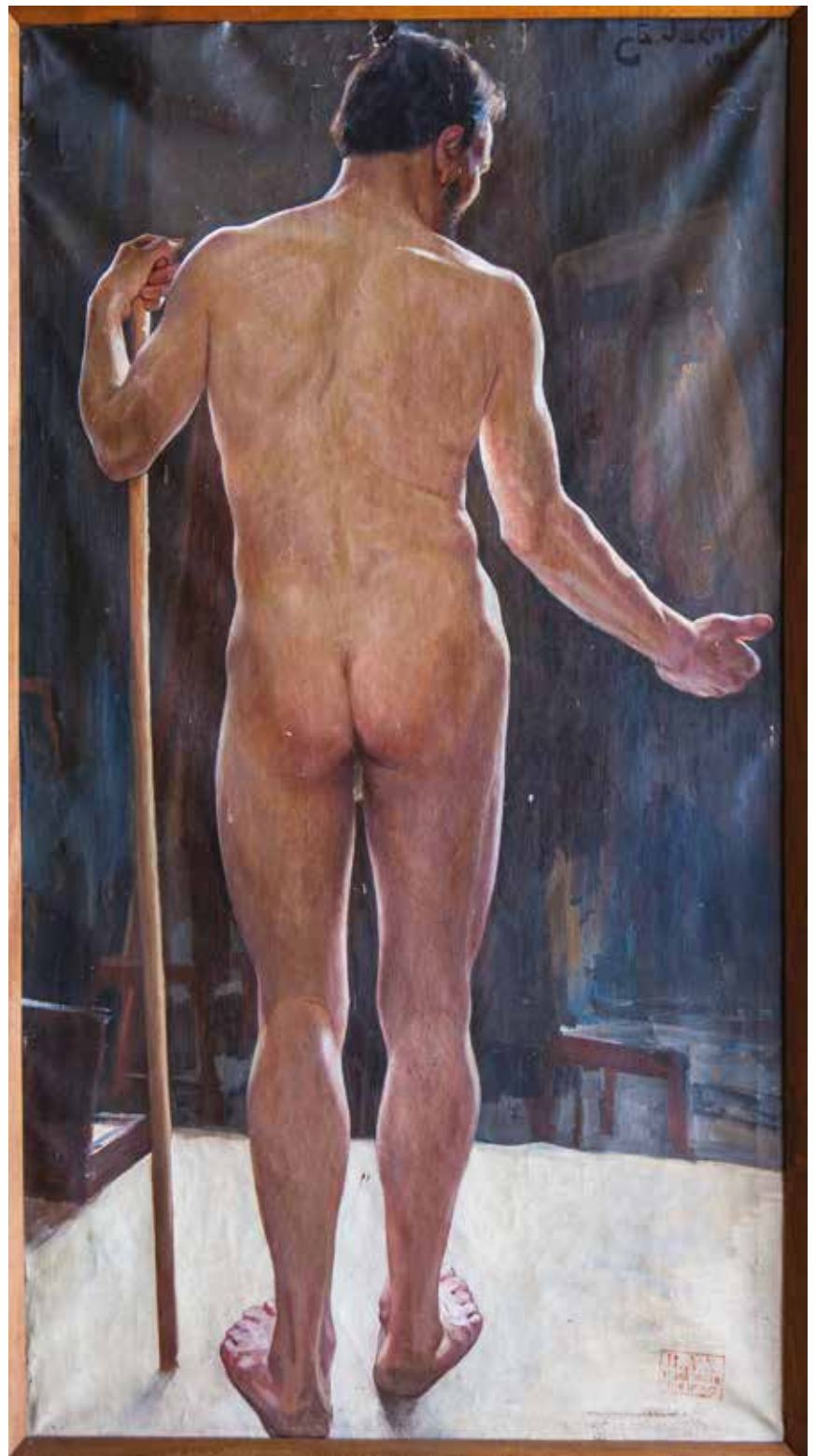
41 x 34,5 cm

без сигнатуре

Мара Јефтић, Ириг

27. Мушки акти

.....
уље на платну, 120 x 64 cm
без сигнатуре, г. д. ћ. руски:
печат И. А. Х., нечитко
Мара Јефтић, Ириг

28. *Мушки акти*

● ● ● ● ● ● ● ● ● ●

уље на платну,
58 x 44 cm

сигнатура: г. д. Ђ.
руски: *В Эшки*
Мара Јефтић,
Ириг

29. Мушки йолуакт̄

● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ●

уље на платну, 34 x 46 cm

без сигнатуре

Мара Јефтић, Ириг

30. *Via Appia antica* (1916)

.....

уље на картону, 21,8 x 30,3 cm

сигнатура: д. д. ћ.

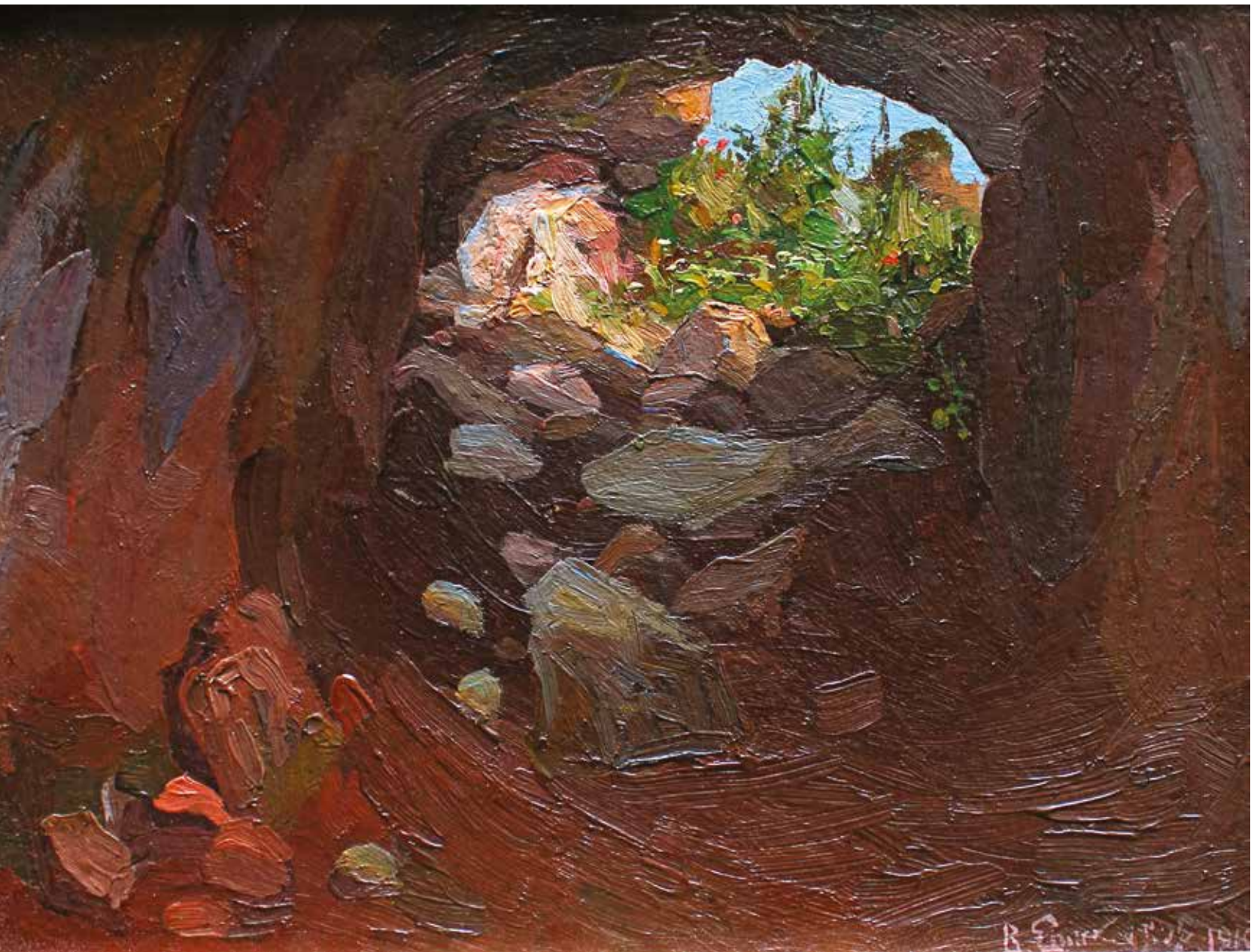
V. Eškićević 1916

на полеђини: *Roma/ „via Appia*

Antica/ Roma/ “Via Appia

Antica” V. Eškićević/ 1916.

Зоран Радић, Нови Сад

31. *Grotte Azzurre (Roma)* (1916)

.....

уље на картону, 20,5 x 27 cm

сигнатура: Д. Д. Ђ. В Ешкихевић

на полеђини: В. Ешкихевић Рим 1916./ *Grotte Azzurre/ Roma via Appia*

Јован Мандић, Нови Сад

32. *Свѣѣи Сѣеван
Дечански, Краљ
Срѣски (1922)*

.....
уље на платну, 110 x 45 cm
сигнатура: Д. Д. Ћ. 1922 ѓ.
на полеђини: В. Еикићевић/
акад. сликар/ 1922.
Миодраг Обрадовић, Крчедин

33. *Рожај* (1930)

.....

уље на платну, 96 x 67,5 cm

сигнатура: д. д. ћ. *В Ешкићевић*

на полеђини: *Рожај Сн. П. Санџак/ Лејен-*

дарно њовлачење/ српске војске у новемб/

1915 год./ Васа Ешкићевић/ рајини сликар/

Јве српске/ армије.

породица Грујић, Нови Сад

34. *Сахај кула у Београду* (1918)

.....

уље на картону, 27 x 20,5 cm

сигнатура: д. л. ћ. В. Еикићевић

на полећини: Београдски мојивви/

Саи-кула у јорњем іраду рађена

јрви дан/ када је срјска војска/

ушла у Београд/ В.Еикићевић/

новембар 1918 і.

Тони Малбашић, Београд

35. *Портрет Алексе
Шанића (1894)*

.....

угаљ на хартији,

69 x 50 cm

сигнатура: д. л. ћ.:

Вешкићевић 1894

Борис Србиновски,
Нови Сад

36. *Портрет сурӯје
мајора Пойова
(1925)*

.....

уље на платну,
64 x 57 cm

сигнатура: д. л. ђ.:
В Ешкићевић 1925
Борис Србиновски,
Нови Сад

37. *Касета за боје*
Васе
Ешкићевића

дрво, метал
6 x 29,6 x 22 cm
(затворено)
инв. бр. СЗПБ Д
3691/1
Спомен-Збирка
Павле Бељански,
Нови Сад

38. *Палетна Васе Еикићевића*

.....

дрво, 20,6 x 27,6 cm

инв. бр. СЗПБ Д 3691/2

Спомен-Збирка Павле Бељански, Нови Сад

.....

Скраћенице:

д. д. ћ. доле, десно, ћирилица

д. л. ћ. доле, лево, ћирилица

г. д. ћ. горе, десно, ћирилица

CIP – Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад

75.071.1:929 Eškićević V.(083.824)

БУЛОВИЋ, Гордана, 1969–

Сликар Прве српске армије Васа Ешкићевић / [аутори изложбе и каталога] Гордана Буловић, Мирко Пековић
; [фотографија Феђа Киселички]. – Петроварадин : Музеј града Новог Сада ; Београд : Војни музеј ; Ириг : Српска
читаоница, 2017 (Београд : Службени гласник). – 100 стр. : илустр. ; 22 cm

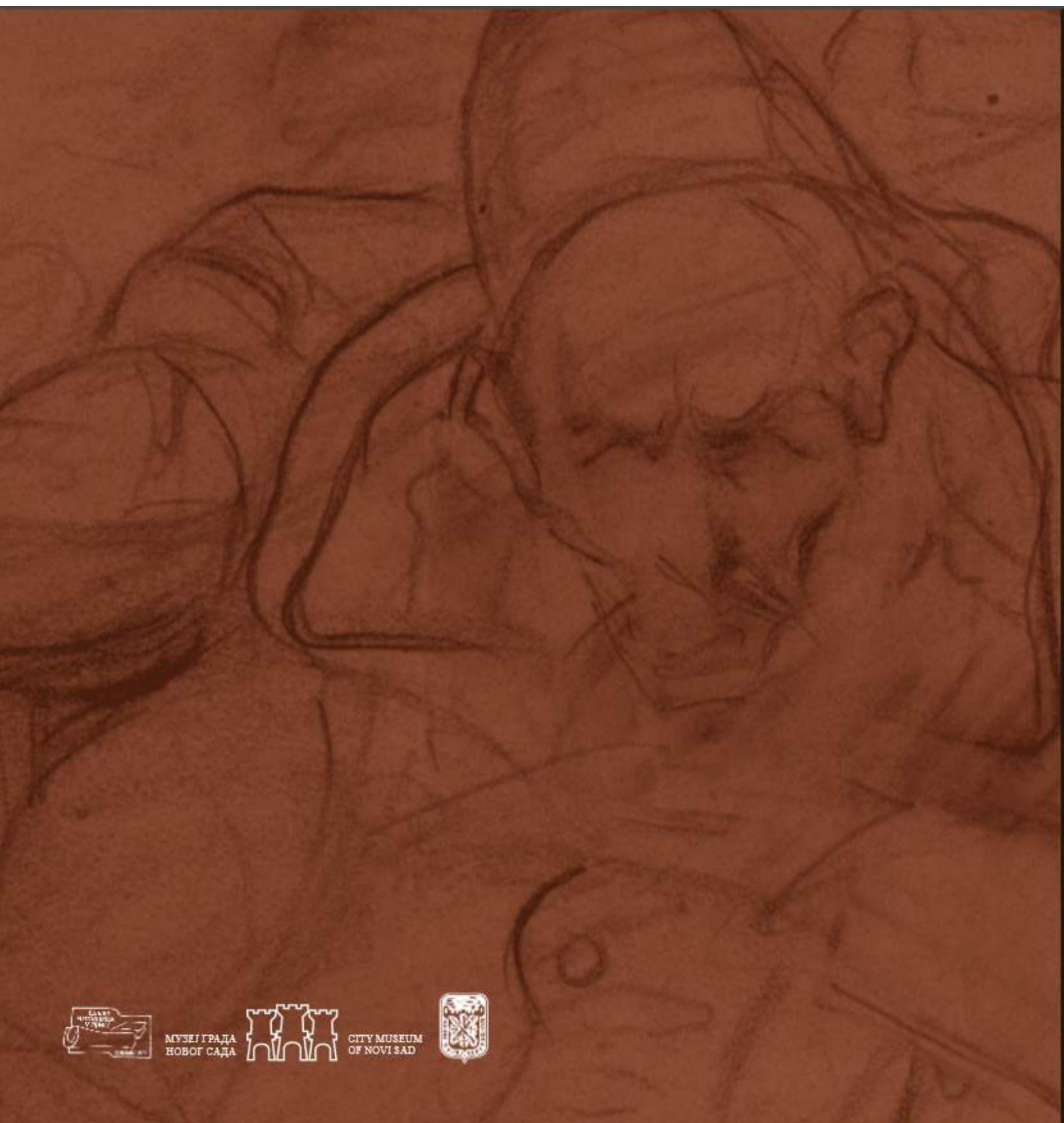
Тираж 300. – Биографски подаци о уметнику.

ISBN 978-86-7637-118-1

1. Пековић, Мирко, 1968– [аутор]

а) Ешкићевић, Васа (1867-1933) – Сликарство – Изложбени каталози

COBISS.SR-ID 317883911

МУЗЕЈ ГРАДА
НОВОГ САДА

CITY MUSEUM
OF NOVI SAD

